

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี และศึกษามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของลูกเสือและ เนตรนารีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี และเปรียบเทียบสัณฐานประสิทธิผลสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี กับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือและ เนตรนารี กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด 527 คน เป็นนักเรียนที่เรียนลูกเสือ 265 คน เรียนเนตรนารี 262 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีจำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างตามมาตรฐานวัดทัศนคติของลิเคอท์ (Likert Type Scale) และแบบวัดมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคัดแปลงมาจากของวารีย์ แสงสุข จำนวน 40 ข้อ ในการรวบรวมข้อมูลได้นำแบบวัดทั้งสองชุดไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จากนั้นนำผลที่ได้มาตรวจและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบระดับทัศนคติ และระดับมโนทัศน์กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนทัศนคติและคะแนนมโนทัศน์แยกตามเพศด้วยค่าสถิติ (t-test) ตลอดจนหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทัศนคติและคะแนนมโนทัศน์ของลูกเสือและเนตรนารี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ Fisher's Z-transformation.

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี

1.1 ลูกเสือมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีร้อยละ 53.59 ของจำนวนลูกเสือทั้งหมดในกลุ่มที่ศึกษา และเนตรนารีมีทัศนคติที่ดีต่อวิชานี้มีร้อยละ 57.25 ของจำนวน

เนตรนารีทั้งหมดในกลุ่มที่ศึกษา

เมื่อทดสอบกับคะแนนที่เป็นเกณฑ์ ลูกเสือได้คะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกับเกณฑ์คือไม่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนเนตรนารีได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

1.2 ลูกเสือและเนตรนารี มีทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

2. มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของลูกเสือและเนตรนารี

2.1 ลูกเสือมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในลักษณะที่แยกออกไปเป็น 2 กลุ่มมีจำนวนในระดับต่ำและสูงใกล้เคียงกัน โดยอยู่ในระดับต่ำเป็นจำนวนมากกว่าระดับสูงเล็กน้อยคืออยู่ในระดับต่ำร้อยละ 39.49 และในระดับสูงร้อยละ 37.36 ของลูกเสือทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แต่เนตรนารีส่วนใหญ่จะมีมโนทัศน์ต่อความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับสูงคือมีจำนวนร้อยละ 59.54 ของเนตรนารีทั้งหมด

เมื่อทดสอบกับคะแนนที่เป็นเกณฑ์ ลูกเสือได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเนตรนารีได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 ลูกเสือและเนตรนารีมีมโนทัศน์ต่อความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือเนตรนารีของลูกเสือและเนตรนารี มีความสัมพันธ์ในด้านบวกกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.3173

4. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี กับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ของลูกเสือและเนตรนารีมีค่าเท่ากับ 0.3995 และ 0.3361 ตามลำดับ ทั้งสองค่านี้มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ในการศึกษาทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือเนตรนารี ปรากฏว่าทั้งลูกเสือและเนตรนารี จะมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาลูกเสือเนตรนารีคือลูกเสือมีทัศนคติที่ร้อยละ 53.59 ของลูกเสือทั้งหมด ส่วนเนตรนารีมีทัศนคติที่ร้อยละ 57.25 ของจำนวนเนตรนารีทั้งหมด และเมื่อรวมทั้งจำนวนลูกเสือและเนตรนารี จะมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาลูกเสือเนตรนารีเป็นจำนวนถึงร้อยละ 55.41 ซึ่งตรงกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่าลูกเสือและเนตรนารีจะมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาลูกเสือเนตรนารีที่โรงเรียนจัดให้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ คูฑามุขย์¹ ที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา และเห็นคุณค่าของการศึกษา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน แต่เกิดจากปัญหาอื่น ๆ เช่น ความยากจน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาลูกเสือเนตรนารี² เป็นวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น เพราะเด็กแต่ละคนไม่ว่าชายหรือหญิงต่างก็มีความอยากรู้อยากเห็นเป็นของตนเอง การได้ศึกษาค้นพบวิชาการใหม่ ๆ ด้วยตนเอง มีความสนุกสนานและมีอารมณ์ขันสอดแทรกในการเรียน ก่อให้เกิดความพาสุกแจ่มใส เด็กได้แสดงถึงความกล้าหาญและความเชื่อมั่นที่มีอยู่ในตนเองออกมา ตลอดจนการสอดแทรกสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ความตื่นเต้นต่าง ๆ ในหลักสูตร เช่น การอยู่ค่ายพักแรม (Camping), การบุกเบิก (Pioneering) และการผจญภัยต่าง ๆ เป็นการพักผ่อนหลังจากเคร่งเครียดกับวิชาการต่าง ๆ มาแล้ว ดังที่เพาเวลล์² ได้กล่าวว่า "วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการลูกเสือ คือการจัดให้มีการเล่นเป็นชุด และมีกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมพลานามัย และช่วยพัฒนาลักษณะนิสัยของเด็ก การเล่นเกมเหล่านี้ต้องจัดให้เป็นสิ่งจูงใจและเป็นการแข่งขัน" ด้วยวิธีการนี้เอง

¹ ประพันธ์ คูฑามุขย์, เรื่องเดิม

² คณะกรรมการการบริหารลูกเสือแห่งชาติ "คู่มือผู้กำกับลูกเสือของลอร์ดเบเคน เพาเวลล์" (กทม : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520), หน้า 109

เราสามารถปลูกฝังธาตุแท้ของความกล้าหาญ ความเคารพเพื่อสิ่งในกฎข้อบังคับ ความมีวินัย การรู้จักยับยั้งใจตนเอง ความสนใจและการมีใจคอยมั่นคงไม่สะทกสะท้าน ไม่เห็นแก่ตัวอันเป็นลักษณะของผู้นำไปให้แก่เด็กได้

จากลักษณะวิชาดังกล่าว จะเห็นได้ว่านอกจากจะให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่น่าสนใจแก่เด็กแล้วยังสอดแทรกความสนุกสนานไว้ด้วย จึงทำให้ลูกเสือและเนตรนารีส่วนใหญ่ ต่างก็มีทัศนคติที่ดีต่อวิชานี้

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ลูกเสือและเนตรนารีทำไว้กับเกณฑ์ ปรากฏว่าลูกเสือได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนเนตรนารีได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับลูกเสือแม้จะได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ แต่เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ยังอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและไม่แตกต่างจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าทั้งลูกเสือและเนตรนารีต่างก็มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาลูกเสือ เนตรนารี และอยู่ในระดับสูงด้วย เนื่องจากคะแนนที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์คือได้ 140 จากคะแนนเต็ม 200 คะแนน หรือถ้าเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนเป็นรายข้อจะเท่ากับ 3.5 จากสเกล 5 ซึ่งนับว่าเป็นคะแนนระดับทัศนคติที่ค่อนข้างสูง จากการวิจัยของวาริ แสนสุข¹ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบร่วมกิจกรรมประเภทการเล่น เช่น กีฬาเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือกิจกรรมบันเทิง และน้อยที่สุด คือกิจกรรมวิชาการ จะพบว่ากิจกรรมในวิชาลูกเสือจะสอดแทรกการเล่น และความบันเทิงได้แก่ เกมส์ และนันทนาการต่าง ๆ ไว้เสมอ ดังที่ลอว์เรนซ์ เบเดน เพาเวลล์² ได้กล่าวไว้ในหนังสือคู่มือผู้กำกับลูกเสือว่า "การลูกเสือเป็นกิจกรรมกลางแจ้งที่สนุกสนาน ซึ่งผู้ใหญ่ที่สวามิภักดิ์ของเด็กและตัวเด็กเองร่วมการผจญภัยในฐานะที่กับน้อง เพื่อจะได้มาซึ่งอนามัย สุขภาพ การฝีมือ และประโยชน์ที่ควรได้ ดังนั้น การลูกเสือจึงสามารถดึงดูดจิตใจเด็กทุกชั้น เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ทั่วกระดานความปรารถนาของเด็กให้อยากเรียน"

¹วาริ แสนสุข, เรื่องเดิม

²คณะกรรมการการบริหารลูกเสือแห่งชาติ, "คู่มือผู้กำกับลูกเสือของลอว์เรนซ์ เบเดน เพาเวลล์" หน้า 56.

จากงานวิจัยและคำกล่าวข้างต้นเป็นข้อสนับสนุน ผลการวิจัยที่ค้นพบว่าลูกเสือและเนตรนารีมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี และเป็นระดับทัศนคติที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูงด้วย

2. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี ระหว่างเพศชาย (ลูกเสือ) และเพศหญิง (เนตรนารี) พบกว่าลูกเสือและเนตรนารีมีทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีไม่แตกต่างกัน

จากลักษณะหลักสูตรของวิชาลูกเสือ เนตรนารีวิสามัญ (เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาการลูกเสือ, วิชาจาริก, วิชาโครงการ, วิชาบริการ, วิชาผู้ฝึกสอน¹ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการฝึกเด็กให้รู้จักการบริการและเป็นหลักสูตรที่จัดไว้กลาง ๆ วิธีการอบรมต่าง ๆ ใช้ได้ทั้งลูกเสือและเนตรนารี ไม่เน้นหนักสำหรับเพศใดเพศหนึ่ง และกิจกรรมสำหรับเด็กในวิชานี้ก็เปิดโอกาสให้ลูกเสือ เนตรนารีเลือกเรียนได้ตามความพอใจไม่มีเรื่องเพศเป็นอุปสรรคและเมื่อลูกเสือ เนตรนารีมีภูมิหลังและสภาพทางการเรียนคล้ายคลึงกัน ทัศนคติต่อการเรียนวิชานี้จึงไม่แตกต่างกัน

3. เมื่อศึกษามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของลูกเสือและเนตรนารีพบว่าลูกเสือจะมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีค่อนข้างจะเป็นลักษณะที่แยกกลุ่มกระจายกันออกไป และอยู่ในระดับต่ำและสูงใกล้เคียงกัน โดยอยู่ในระดับต่ำเป็นจำนวนมากกว่าอยู่ในระดับสูงเพียงเล็กน้อย คืออยู่ในระดับต่ำร้อยละ ๑๑.49 และอยู่ในระดับสูงร้อยละ 37.36 ของลูกเสือทั้งหมด ส่วนเนตรนารีมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ คือเป็นจำนวนร้อยละ 59.54 ของเนตรนารีทั้งหมด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมจิตร วัฒนคุลัง²

¹ คณะกรรมการการบริหารลูกเสือแห่งชาติ, ข้อบังคับคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติว่าด้วย
การปกครอง หลักสูตรและวิชาลูกเสือ พ.ศ. 2509, หน้า 159-164.

² สมจิตร วัฒนคุลัง, เรื่องเดิม

ที่พบว่านักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ดีโดยเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชาย และนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตลอดจนการปกครองถูกต้องดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวาริ แสนสุข¹ ที่พบว่า ประเทศมีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ซึ่งโดยเฉลี่ยนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงจะได้คะแนนมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีสูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษาชาย

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ที่ลูกเสือและเนตรนารีทำไว้กับเกณฑ์ ปรากฏว่าลูกเสือได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเนตรนารีได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งผลที่ได้ไม่น่าเป็นห่วงนัก เพราะเกณฑ์ที่ตั้งไว้สูงถึง 70% ของคะแนนเต็มทั้งหมด นับว่าเป็นเกณฑ์ที่อยู่ในระดับสูง แม้ลูกเสือจะได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ไปบ้างแต่ก็นับได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามโนทัศน์ของลูกเสือไม่ได้อยู่ในระดับต่ำมากจนเกินไป ส่วนเนตรนารีก็มีระดับมโนทัศน์อยู่ในเกณฑ์เป็นที่น่าพอใจ

4. ในการวิจัยเปรียบเทียบมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยระหว่างเพศชาย (ลูกเสือ) และเพศหญิง (เนตรนารี) ปรากฏว่าลูกเสือและเนตรนารีมีมโนทัศน์ต่อความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมุติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวรรณ สร้อยน้ำ² ที่พบว่ามโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเพศ และวาริ แสนสุข³ วิจัยเกี่ยวกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่าประเทศมีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วเพศหญิงมีมโนทัศน์ถูกต้องดีกว่าเพศชาย

ในปัจจุบันสังคมไทยมีภาวะน่าเป็นห่วง มีปัญหาอันเกิดจากการกระทำของเด็กวัยรุ่นมากมาย เช่น การที่นักเรียนชายยกพวกตีกัน หรือก่อปัญหาให้เกิดความวุ่นวายในสังคม การคบเพื่อน

¹วาริ แสนสุข, เรื่องเดิม

²จิรวรรณ สร้อยน้ำ, เรื่องเดิม

³วาริ แสนสุข, เรื่องเดิม

เป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง เด็กวัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อนด้วยความพอใจมากกว่าเหตุผล การคบเพื่อนไม่คิดอาจชักนำกันไปในทางผิด เป็นหนทางไปสู่การประพฤติในทางเสื่อมเสียได้โดยง่าย ซึ่งนักเรียนชายจะมีโอกาสรวมกลุ่มกันได้มากกว่านักเรียนหญิง ดังนั้น จึงมีโอกาสชักชวนกันประพฤติเสื่อมเสียได้มากกว่า ผลจากการหากันประพฤติเสื่อมเสียนอกห้องนอกรางนี้อาจจะมีส่วนทำให้มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย (ลูกเสือ) ต่ำลงด้วย

5. เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเขียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางด้านบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.3173 หมายความว่าลูกเสือและเนตรนารีที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเขียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี ก็มีแนวโน้มว่าจะมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งผลที่ได้นี้ตรงกับสมมุติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ว่าลูกเสือและเนตรนารีที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเขียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี จะมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง

มีงานวิจัยของนักวิจัยหลายท่าน เช่น บำทรพิศ จันทรทอม¹, บุษกร เพชรวิวรรธน์², คาน³ (Khan) และวิลเลียม⁴ (William) ซึ่งให้เห็นว่าทัศนคติมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก เช่น นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาใดหรือต่อครูผู้สอน ย่อมทำให้นักเรียนสนใจเขียนเรียนได้ดีและประสบความสำเร็จในโอกาสต่อมา ในทำนองเดียวกันถ้าลูกเสือและเนตรนารีมีทัศนคติที่ดีต่อการเขียนวิชานี้ก็ย่อมจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายคือวิชาลูกเสือ เนตรนารีมีส่วนช่วยสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดี และพลเมืองดีย่อมต้องมีมโนทัศน์ต่อความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับสูงด้วย

¹ บำทรพิศ จันทรทอม, "ความมุ่งหวังของนักเรียนต่อครูในเรื่องการลงโทษและการให้รางวัล" ปริญาณีพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2505, 90 หน้า

² บุษกร เพชรวิวรรธน์, เรื่องเดิม

³ S.B.Khan, Loc cit.

⁴ Robert L. William, Loc cit.

การที่คะแนนทัศนคติและคะแนนมโนทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างประชากร มีความสัมพันธ์กันในลักษณะนี้ เป็นเรื่องชี้ให้เห็นว่าทัศนคติอาจจะมีอิทธิพลเกี่ยวเนื่องต่อการสร้างมโนทัศน์ ดังนั้นผู้บริหาร ครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องควรเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารี โดยช่วยกันสนับสนุนปลูกฝังให้นักเรียนสนใจเรียน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาให้มากขึ้นเพื่อจะได้มีโอกาสสอดแทรกและพัฒนาในทัศนคติความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียนในการเรียนการสอนต่อไป

6. ในการเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือและเนตรนารี พบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยของลูกเสือและเนตรนารีต่างก็มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานข้อ 6 ที่ตั้งไว้ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีมีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน และระดับของความสัมพันธ์จะไม่แตกต่างกันในเพศหญิงและชาย

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ลูกเสือและเนตรนารีที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี จะมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า ทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีอาจจะมีอิทธิพลเกี่ยวเนื่องต่อการสร้างมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของลูกเสือและเนตรนารีได้ ดังนั้น โรงเรียนควรเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนวิชานี้ และควรมีการสนับสนุนด้านการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สนับสนุนทางด้านงบประมาณ, อุปกรณ์และบุคลากรต่าง ๆ
2. ควรจัดกิจกรรมในวิชาลูกเสือ เนตรนารีให้สอดคล้องกับวิชาหน้าที่พลเมือง เพื่อร่วมกันฝึกฝนและปลูกฝังให้เยาวชนของชาติเป็นพลเมืองดีในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเน้นการปลูกฝังมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีแก่ลูกเสือให้มากยิ่งขึ้น เพราะผลจากการวิจัยพบว่าลูกเสือมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับต่ำกว่าเนตรนารี ซึ่งครูผู้สอนควรตระหนักในข้อนี้ด้วย

3. เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญของสังคมที่จะสร้างมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีให้แก่เด็กเรียน ดังที่กิบสัน¹ (Gibson) เคยกล่าวไว้ว่า "นอกจากบ้านแล้ว โรงเรียน เพื่อน ๆ และชุมชน ก็มีช่วยปลูกฝังทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจและฝึกฝน เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีแก่เด็กได้" ดังนั้น ครูควรวางแผนการสอนวิชาลูกเสือเนตรนารี โดยจัดโปรแกรมฝึกอบรมให้เด็กได้ปฏิบัติจริง มีความคิดริเริ่มด้วยตนเองควรวางโครงการสอนให้แน่นอนโดยให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสกับชุมชนต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงโรงเรียน เช่น ให้เด็กมีโอกาสออกไปบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชนให้มากที่สุด เช่น เป็นจรรยา, ไปสอนหนังสือให้แก่เด็กในท้องถิ่น, พัฒนาและทำความสะอาดท้องที่ต่าง ๆ ในเขตชุมชน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยตรง นอกจากนี้ควรจัดเวลาในการฝึกอบรมเด็กและจัดเวลาเรียนให้เหมาะสม การสอนต้องปฏิบัติตามโครงการที่ได้ร่วมกันวางไว้ระหว่างครูกับนักเรียนและควรปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้อย่างแท้จริง

4. วิชาลูกเสือเนตรนารีเป็นวิชาที่ช่วยปลูกฝังและพัฒนาให้เด็ก เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง (Self discipline) ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถสร้างค่านิยมพร้อม ๆ กับให้ความรู้แก่นักเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับที่แบ็กเลย์² (Bagley) กล่าวไว้ว่า "ประสบการณ์ทางด้านการศึกษาศาสามารถพัฒนาความสามารถ, ทัศนคติ และรูปแบบประพฤติกกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีคุณค่าบวกทางสังคม" ดังนั้น โรงเรียนควรจัดประสบการณ์การศึกษาวิชาลูกเสือเนตรนารีโดยส่งเสริมการฝึกทักษะในทุก ๆ ด้านให้แก่เด็กเรียน และมีการติดตามผลประเมินผลการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ซึ่งในปัจจุบันวิชาลูกเสือเนตรนารีเป็นเพียงวิชาหนึ่งที่อยู่ใหลักสูตรกิจกรรม ซึ่งเป็นวิชาเลือกและมีได้นำเอาคะแนน ไปคิดรวมกับวิชาการต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนไม่มีความสนใจต่อวิชานี้เท่าที่ควร คิดเพียงว่าแค่เรียนให้ผ่าน ๆ ไปก็พอ

¹John S. Gibson, "Needed : A Revolution in civic Education." The Bulletin of the National Association of Secondary Principle, (May, 1969) P.531

²W.C. Bagley, The Teachers of Social Studies (New York : Scribner, 1967) P.328.

จากวิธีการนี้เองอาจก่อให้เกิดผลเสีย ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลอย่างเต็มที่จึงควรจัดวิชานี้
 เข้าไว้ในหลักสูตรทางวิชาการ ตลอดจนจัดระเบียบการวัดผลโดยมีการให้คะแนน เหมือนวิชาอื่น ๆ
 ผลที่ได้จากการเรียนการสอนย่อมจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารี โรงเรียนควรจัดประสบการณ์
 ภายในโรงเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ และพัฒนาในทัศนคติความเป็นพลเมืองดีในระบอบ
 ประชาธิปไตยโดยนำสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อีก และให้นักเรียนฝึก
 ความรับผิดชอบทั้งด้านการเรียนและการทำงานโดยเน้นให้เป็นรูปแบบของสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่
 ขณะเดียวกันโรงเรียนต้องจัดให้นักเรียนมีประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสังคมภายนอกโรงเรียนด้วย
 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

๑. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีกับในทัศน
 คติความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วย เพื่อจะได้ศึกษา
 ว่าคุณลักษณะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งมีวัยและธรรมชาติในการเรียนรู้แตกต่างไปจากนักเรียนระดับ
 มัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีทัศนคติต่อการเรียนวิชานี้ ตลอดจนในทัศนคติความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกัน
 ออกไปในลักษณะใดบ้าง

๒. ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีและศึกษาเปรียบเทียบ
 ทัศนคติความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมในส่วนกลางกับส่วน
 ภูมิภาค เนื่องจากในการเรียนการสอนวิชานี้ แม้จะยึดตามหลักสูตรฉบับเดียวกัน แต่ลักษณะสภาพ
 แวดล้อมของนักเรียนที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแตกต่างกันออกไป ย่อมจะมีอิทธิพลบางประการ
 ที่อาจมีผลต่อทัศนคติต่อการเรียนวิชานี้ ตลอดจนในทัศนคติความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกันไปบ้าง

๓. ควรศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่
 เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารี เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน และข้อเสนอ
 แนะนำต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการจัดการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารีภายในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
 ทั้งนี้เพราะการได้ทราบถึงความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะช่วยให้สามารถนำมาใช้ในการ
 การปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น